

FINLAND 2015 - Finlands framtida framgångsfaktorer och utmaningar 3

Programmet Finland 2015

Utvecklar kunskaperna, kunnandet och nätverken hos beslutsfattarna på högsta nivå i vårt samhälle i frågor som gäller de framtida utmaningarna. Deltagarna

- får information om aktuella frågor och frågor som är centrala med tanke på framtiden
- diskuterar med inhemska och utländska experter på olika områden och med andra beslutsfattare
- bedömer centrala utmaningar med tanke på Finlands framtid
- bekantar sig med strategiska målsättningar på nationell nivå
- utarbetar en rapport över nya och centrala strategifrågor

Programmet Finland 2015 stöder Sitras mål, att Finland år 2010 skall befinna sig bland de tre framgångsrikaste nationerna.

www.sitra.fi/suomi2015

ISBN 951-563-381-8 (nid.)

ISBN 951-563-382-6 (URL: www.sitra.fi/suomi2015)

Helsingfors 2001

FÖRORD

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra är en nyskapande, flexibel och banbrytande organisation, som arbetar för att göra den vanliga finländarens framtid allt bättre. Sitra har uppställt som mål att Finland senast år 2010 skall vara en av de tre framgångsrikaste nationerna i världen. I Sitras strategi understryks därför bland annat följande tyngdpunkter:

- Våra kunskaper och insikter om globaliseringen och andra internationella och nationella utvecklingstrender skall fördjupas och klarläggas. Sitra vill stå till beslutsfattarnas tjänst så, att dessa lättare kan förtuse utvecklingen.
- Sitra kommer med idéer och förslag och vidtar åtgärder, med vilka det finländska samhället, som bygger på kunnande, på ett socialt och regionalt balanserat sätt skall kunna bli allt starkare.
- Sitra kommer med idéer, föreslår och vidtar åtgärder, med vilka regional och personlig utslagning, kan lindras och förhindras

- Utomstående sakkunniga bedömer Sitras verksamhet, effekterna av denna verksamhet, tillvägagångssätt och inriktning och hela organisationens effektivitet.

Sitra fullföljer sin uppgift med hjälp av forskning, innovativ verksamhet, företagsfinansiering och utbildning. Programmet Finland 2015 är en metod att uppnå Sitras mål. Under programmet bekantar sig finländska beslutsfattare med internationella och nationella framtidsutsikter. De diskuterar också strategiska målsättningar och åtgärder, med vilka framtida utmaningar kan bemötas.

Denna rapport är ett resultat av kurs nummer tre av programmet Finland 2015. Kursen är en del av en helhet på sex kurser. Slutrapporten över den första kursen publicerades i juni år 2000 och rapporten över kurs nummer två i januari år 2001.

Programmet Finland 2015 fortsätter ända fram till hösten år 2003, då alla sex kurser sammanträder till ett gemensamt seminarium. Programmet Finland 2015 har som mål, att varje kurs publicerar en rapport över sitt arbete. Tillsammans bildar rapporterna en helhet som bedömer Finlands framtid.

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra vill tacka alla som deltagit i programmet Finland 2015 och kurs nummer tre av detta program, samarbetspartnerna som deltagit i planeringen och genomförandet av kursen och inhemska och utländska sakkunniga som hörts under kursens gång.

Minister Jaakko Iloniemi har tjänat som ordförande under kurs nummer tre av programmet Finland 2015 och det vill vi varmt tacka honom för. Sitras utbildningsteam har svarat för genomförandet av programmet Finland 2015.

Slutrapporten över kurs nummer tre av programmet Finland 2015 har utarbetats av programdirektör Tuovi Allén på Sitra och redaktör Matti Karhu utgående från kursdeltagarnas arbete och diskussioner.

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra önskar, att rapporten över kurs nummer tre i programmet Finland 2015 skall väcka en lika bred samhällsdebatt som de två tidigare rapporterna och för sin del medverka till att målen, som Sitra ställt upp i avsikt att bemöta 2000-talets utmaningar, uppnås.

Helsingfors i juni år 2001

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra

VISIONEN FINLAND ÅR 2015

Kurs nummer tre i programmet Finland 2015 inledde sitt arbete utgående från visionen som de tidigare kurserna utarbetat. Den föregående kursen sammanfattade sin vision på följande sätt:

Samhället

Finland är ett rättvist, pluralistiskt och sporrande samhälle som tar hand om sina medborgare och ger dem många olika möjligheter. Finlands ekonomi är stabil och beslutsprocesserna rättvisa och flexibla.

Människan

I Finland bor och arbetar ett fritt, ansvarsfullt, kunnigt och lyckligt folk. Finland utnyttjar alla medborgares insats för att skapa välstånd.

Trumfkort

Finlands trumfkort är ett starkt kunnande - utbildning, forskning och utveckling. Finland är en aktiv internationell påverkare och intar en ledande ställning på många sektorer. Finland har en ekonomi, som är konkurrenskraftig och som säkrar välståndet.

Miljön

Livsmiljön i Finland är trygg och bygger på en ren natur, en stark och särpräglad kultur och en bred bildning bland medborgarna.

STRATEGISKA MÅLSÄTTNINGAR, MÖJLIGHETER OCH HOT

MOTTO:

"Vem bär ansvaret för mig? Vem bär ansvaret för mitt land? Vem bär ansvaret för världen?" En ung finländares fråga till kursdeltagarna i programmet Finland 2015 i Helsingfors den 7 maj år 2001

De två första kurserna i programmet Finland 2015 inledde sitt arbete genom att utarbeta en vision för Finland. Kurs nummer tre förde diskussioner utgående från dessa visioner. Utgående från diskussionerna började man precisera konkreta mål och strategiska vägar som leder till dessa mål. Kursen preciserade de centrala strategiska målsättningarna med tanke på framtiden och bedömde möjligheterna att uppnå målen och faktorerna som kan hindra att målen nås jämte Finlands styrkor, svagheter och eventuella risker vid förverkligande av de strategiska målsättningarna. Samtidigt dryftades också olika möjligheter och risker som ansluter sig till den externa verksamhetsmiljön och som kan påskynda, hindra eller fördröja att målsättningarna förverkligas inom en nära framtid.

Kurs nummer tre i programmet Finland 2015 uppställde i sitt arbete tre strategiska mål, som man anser centrala med tanke på Finlands framtid:

- I Finland skall värderingarna som är förknippade med ett mänskligt liv och konkurrenssamhällets tryck stå i balans

- Finland skall vara en vägvisare inom informationsteknologi och i arbetet med att sprida informationsteknologin så, att den täcker hela samhället
- Finland skall vara ett land som uppmuntrar och lockar till företagsamhet för människor, företag och investeringar

Framtidens Finland byggs på gångna generationers arbete. I dag är det huvudsakligen de efterkrigstida generationerna som står för detta arbete. Vi bygger dock inte upp framtiden enbart med tanke på oss själva utan framförallt med tanke på våra barn och deras barn. Dagens ungdomar är framtidens beslutsfattare. Utgångspunkten för deras liv och beslut skapas redan i dag.

Kurs nummer tre i programmet Finland 2015 har haft möjlighet att höra amerikanska, ryska och finländska ungdomars, 17 – 25 -åriga studerandes tankar om sin egen och om samhällets framtid. Denna rapport upptar tankar om finländska ungdomars framtidsförväntningar och mål och om möjligheterna och riskfaktorerna som påverkar det hur målen uppnås. Tankarna har skrivits ned i rapporten i form av referat och de bygger på diskussioner som fördes under en panel som under kursens lopp arrangerades i Helsingfors.

MÄNNISKANS VÄRDERINGAR OCH KONKURRENSEN I SAMHÄLLET I BALANS

Värderingarna formar såväl individens som samhällets målsättningar och agerande. Individualiteten och alternativen i arbetslivet och i hela samhället ökar fortlöpande. Samtidigt skärps också konkurrensen mellan individer, företag, stater och ekonomiska block. En nation som vill uppnå framgång måste lösa många problem, som gäller det hur värderingarna som är förknippade med ett mänskligt liv och konkurrenssamhällets tryck kan sammanjämkas.

Konkurrenssamhället innebär också en möjlighet. Konkurrensen håller nationer, företag, förvaltningssystem och människor vakna, aktiva och kreativa. Samtidigt upplever dock många människor konkurrenssamhället som ett tryck och kontrollen av samhället som ett problem. Det är således fråga om att kunna sammanjämka: hur kan ett mänskligt liv och hård konkurrens stå i balans.

Grunden för allt är att det snäva livskarriärtänkandet ersätts med ett bredare livskarriärtänkande. Så kan olika stadier i människans liv bättre beaktas i arbetslivet, samhällsfunktionerna och det politiska beslutsfattandet.

Livskarriärtänkandet förutsätter många slag av förändringar i folks sätt att tänka, organisationers verksamhet, strukturutvecklingsarbetet och i hela samhällets beslutsfattande. Det är viktigt att observera, att en sådan förändring i tänkesättet inte kräver några extra resurser. I själva verket kan resultatet bli att betydande kostnadsinbesparingar uppnås, då folk har kontroll över sitt liv på ett meningsfullare sätt. Då livskarriärtänkandet förverkligas, skall utgångspunkten i varje fall vara att inspirationen ökar såväl i arbetet som i utbildning och fritidssysselsättningar.

Många förändringar har skett i finländarnas värderingar. Under de senaste årtiondena har familjegemenskapens ställning försvagats, men också andra närgemenskaper – släkten, grannskapet, skolan, hobbyringarna – har fått en mindre betydelse som värderingsskapare. Egoismen i samhället har ökat och det gemensamma ansvaret har fått vika. Hårda värderingar gäller överallt. Förmyndartänkandet har fått nya drag: samhället förväntas komma till undsättning även i sådana frågor, som individer och närliggande kretsar tidigare tog ansvar för.

Uppfattningen att det finns en slags "gråzon" i värderingarna har blivit allt allmänare i samhället. Det är dock ett symptom på att gränsen mellan rätt och fel försvinner eller fördunklas. Intoleransen har ökat i samhället, men det samma har skett med den överdrivna toleransen, som lätt leder till likgiltighet. Toleransen mot allt som är annorlunda är svag i Finland, eftersom folket och kulturen länge har varit så konforma. Följden blir rasistiska opinionsyttringar och rentav våld. Hos oss är vägen till verklig kulturell mångfald ännu lång.

Att de gemensamma värderingarna försvagats har lett till att man inte bryr sig om andra på samma sätt som tidigare. Uppfostrarens ställning och ansvar har fördunklats. Ansvaret vältras i alltför hög grad över på skolan. Ansvaret för barnen ligger i sista hand hos familjegemenskapen, men ansvar måste också tas för grannbarnen, svagare individer, åldringar och andra medmänniskor i en ofördelaktig ställning på annat sätt än genom att låta myndigheterna ta hand om dem.

Att tillfredsställa människans biologiska primärbehov är numera inget problem i Finland. Däremot har marknaden och massmedia skapat en mängd "behov", som många gånger upplevs som lika tvingande som de äkta biologiska primärbehoven, men som är omöjliga att tillfredsställa. Sådana konstgjorda behov är behovet av omätlig konsumtion, behovet att snabbt bli rik och behovet att mäta framgång i pengar. Besvikelser vid försök att tillfredsställa sådana konstgjorda behov är en orsak till frustration och utslagning.

Finland har dock också många starka sidor. Vi har ännu en stark finländsk identitet och en stabil kulturell grund. Under årtiondenas lopp har stora framsteg gjorts på jämlikhetens område framförallt då det gäller politiska rättigheter och utbildning, även om jämlikheten i arbetslivet ännu lämnar en del att önska. Härkomsten eller den sociala bakgrunden utgör inte heller något hinder för finländarens framgång: cirkulationen stånden emellan är även internationellt sett exceptionellt stor. Den gemensamma kristna grunden utgör också en styrka. Hos oss saknas den ute i världen så allmänna misstänksamheten olika kyrkosamfund emellan.

Välfärdssamhället bildar också en fast grund för ett gott levnadslopp för finländaren. Finland är en rättsstat och vårt utbildningssystem ger oss många möjligheter att utveckla oss själva. Möjligheterna till fritidssysselsättningar är goda, kulturutbudet är brett och vi omges av rikliga mängder ren natur för rekreation.

På senare år har finländarna också lärt sig en ny typ av gemenskap: kommunikationsteknologin har fått oss att tala, bilda nätverk och utbyta åsikter på ett helt nytt sätt. En ny diskussionskultur har fötts.

Det är på dessa svaga och starka sidor i värderingarna som Finland måste bygga upp sitt framtida liv under konkurrenssamhällets tryck. Då konkurrensen skärps, blir arbetsrytmen och takten i hela livet allt snabbare. Människans biologiska och sociala väsen stöter på främmande faktorer.

Arbetslivet har förändrats i snabb takt och som ett arv av de gamla strukturerna övervärderar vi en s.k. standardkarriär. Enligt den går man från grundskolan till gymnasiet och högskoleutbildning, varefter man får sig ett yrke, som åter leder till en arbetskarriär och därmed anslutande möjlighet att avancera i organisationens hierarki till chefs- och direktörsställning. Karriärer som avviker från detta har ansetts som tecken på oförmåga och misslyckande. Följden blir fel yrkesval, utslagning, usel ledningskultur och osunt prestationstvång. I det finländska samhället har detta också återspeglats i form av en överskattning av arbetet. Fritiden och familjelivet har fått mindre uppmärksamhet.

Människans karriärutveckling är inte längre rätlinjig utan hela arbetslivet har blivit komplicerat och invecklat. Atypiska anställningar är i många branscher redan allmänna än de traditionella. Arbetslivet kräver allt mer och förutsätter förmåga att kontinuerligt inhämta ny information och nya färdigheter, rentav inrikta sig på helt andra uppgifter.

Om människan inte uthärdar detta korstryck, blir följden många slag av symptom. Utbrändhet är ett verkligt problem och många konflikter på arbetsplatsen utgör ett allvarligt hot med tanke på organisationernas verksamhet. De medför insjuknanden, frånvaron från arbetet, rusmedelsbruk och utslagning. Trycken i arbetslivet utgör också en viktig orsak till den i genomsnitt alltför tidiga övergången på pension, som i kombination med en allt äldre åldersstruktur hos befolkningen inom de närmaste åren kommer att medföra problem såväl vid finansiering av pensionerna som vid erbjudande av service till den åldrande befolkningen.

Konflikter i familjelivet och direkta tragedier blir allt vanligare. Familjegemenskaperna ändrar form och världen omkring får en allt större inverkan. Barnen lever ofta i en förbryllande, miljö med många värderingar, där gamla modeller och ärvda normer ifrågasatts. I styvfamiljer är skötseln av människorelationerna och uppfostringen av barnen en krävande uppgift. Mängden ensamboende ökar och det medför sina egna problem. Människan behöver också tid för vila och förnyelse.

Det snäva arbetskarriärtänkandet måste också överges till förmån för ett bredare tänkande, där hela livet utgör människans karriär. I människans levnadslopp växlar och upprepas studier, arbete, barnskötsel och semestrar på ett naturligt sätt, men i levnadsloppet ingår också sjukperioder, arbetslöshetsperioder och perioder då man drar sig tillbaka.

Att beakta det kräver reformer av utbildningssystemet, socialskyddet och arbetslivet. En beaktansvärd metod för kontroll av växlande livskarriärer vore att ta i bruk s.k. livskarriärkonton. Kontot skulle vara person- eller familjebundet. Det skulle växa under den tid man är i arbete och kunde användas då man vill ta ledigt för studier eller under sjuk- och arbetslöshetsperioder. Medlen till livskarriärkontot skulle insamlas till exempel delvis via människans egen lön, delvis via arbetsgivaravgifter och delvis via offentliga fonder.

Livskarriärkontot skall vara oberoende av arbetsgivaren. Människan skulle samla "poäng" på kontot, med vilka han kan lösa ut semestrar eller tid för hobbyer eller studier. Han kunde med andra ord köpa sig livskvalitet. Det skulle också gynna arbetslivet, eftersom en människa som har kontroll över sitt liv och utvecklar sig själv har en större motivation att fortsätta i arbetslivet.

En ändring i sättet att tänka lyfter ofrånkomligen fram företagets verksamhetsprinciper och ledningssystem. Etiskt goda företag har allt större framgång i framtiden. De primära frågorna i arbetslivet måste tryggas med ett täckande minimiskydd, men systemet med lokala överenskommelser måste också utvecklas så, att det motsvarar förändringarna i arbetslivet. Endast så kan man påverka arbetets meningsfullhet och värdesättningen av olika arbetsuppgifter. En höjd och bibehållen arbetsmotivation är beroende av hur mycket arbetstagaren kan påverka sitt eget arbete, arbetets innehåll och hur arbetet genomförs.

Arbetslivet måste bygga på ett täckande avtalssystem, med vilket man definierar grundläggande principer och miniminivåer. Korporationer kan dock inte ensam förverkliga arbetsplatsernas verksamhet och arrangemang, utan detaljerade lösningar och lokala avtal är i framtiden en allmän verksamhetsmodell för företagsverksamheten och arbetslivet. Kortsiktigt fastklamrande vid uppnådda förmåner måste frångås. På så sätt kan man finna metoder att förverkliga livskarriärtänkandet.

Livslång inläring är som bäst en faktor som höjer livskvaliteten och skall inte ses enbart som en snäv utbildnings- och karriärbana, där människan i det oändliga får kämpa på för att uppnå ens minimilevnadsnivå. Den livslånga inläringen måste också utsträckas att gälla alla människor, inte enbart redan färdigt väl utbildade yrkesmän i god ställning. Livslång inläring inkluderar också kontinuerliga studier i allmänbildande frågor och livsåskådningsfrågor, inte enbart förbättrade yrkesfärdigheter. Vid livslång inläring är också individens egen initiativförmåga och ansvar viktigt.

Vad utvecklingen av jämlikheten beträffar finns fortfarande en hel del att göra i arbetslivet och också på ett bredare plan i samhället. Andelen kvinnor till exempel i informationsteknologibranschen måste ökas och kvinnorna måste uppmuntras att söka sig till företag i branschen. Kunnandet och utbildningen – börjande redan i grundskolan – spelar här en viktig roll.

Att livskarriären lyfts fram som en central faktor i samhällets målhierarki innebär framför allt att familjernas behov beakta. Människor skall uppmuntras att ta ansvar för sitt eget liv. Alla typer av förmyndarskap måste minskas. De samhälleliga värdena måste stärkas.

Att familjerna stöds är en fråga av största vikt, men värdena på skolundervisningens nivå stärks också om uppfostrarnas och lärarnas status höjs. I familjetänkandet och familjepolitiken finns ingen återvändo till en familjegemenskap av gammal typ. Då familjer stöds, måste det gälla alla familjemodeller för att den uppväxande generationen får en god start i livet oberoende av familjens form. I och med att uppfattningen om familjen förändras kommer närgemenskaperna att öka i betydelse. Närgemenskapen inkluderar vänner och bekanta, grannar, hobbyringar och medborgarorganisationer.

Att ta ansvar är en del av vuxenlivet, uppfostran och omtanken. Om värderingarna på olika delområden i samhället börjar fördunklas, blir följden problem som drogmissbruk, kriminalitet och rasism. Att ta ansvar måste därför innebära att man tar itu med problem omedelbart då sådana uppdagas.

Regional och lokal utslagning är ett samhällsproblem, som det inte finns något lätt och entydigt svar på. Orsaken till att glesbygden avfolkas är delvis den ofrånkomliga dynamiken i samhället, som inte kan stävjas på konstgjord väg. Regional särutveckling är dock inte enbart ett glesbygdsproblem. Det gäller lika mycket stadsliknande gemenskaper. På alla håll måste fästas uppmärksamhet vid problemet. Den tredje sektorn kan här spela en egen viktig roll.

Hur utslagning kan förhindras är en av de största utmaningarna vid sammanjämkning av ett mänskligt liv och konkurrenssamhället. Det gäller regional olikvärdighet, fattigdomsproblem, frågan om hur en tillräcklig och kvalitativ utbildning kan arrangeras och lösning av socialskyddsproblem. Utöver ekonomisk och regional utslagning är också känslan av utslagning ett samhälleligt problem, som måste åtgärdas.

I praktiken finns flera sätt att sammanjämka ett mänskligt liv och konkurrenssamhällets tryck såsom:

- ett "livskarriärkonto" skall tas i bruk som ett hjälpmedel, med vilket livskvaliteten kan höjas
- tyngdpunkten för beslutsfattandet i arbetslivet skall förskjutas till lokal nivå
- flexibiliteten i arbetslivet skall utvecklas genom samarbete parterna emellan
- stela strukturer i samhället och arbetsorganisationer skall avvecklas
- ledarskapet och arbetsplatsatmosfären skall förbättras
- livslång inläring skall breddas att omfatta alla
- familjepolitiken skall prioriteras och utvecklas
- uppdagade problem skall omedelbart åtgärdas
- en diskussion om värderingarna skall inledas på bred front i medierna, i medborgarorganisationerna och i det offentliga livet

De finländska värderingarna påverkas också av många externa faktorer, som vi inte just har någon möjlighet att påverka och som det än så länge inte ens finns svar på. Det är faktorer som vi bara måste vara beredda på och vid behov anpassa oss till.

Finlands öde är starkt bundet till Europeiska unionen. Om problem uppstår i integrationsprocessen eller om processen helt misslyckas, är effekterna på Finland direkta och djupa. De gemensamma europeiska värderingarna är i stor utsträckning outredda, men nationalstaternas roll håller i varje fall på att minska, medan den nationella identiteten blir allt viktigare. Unionen har varit en starkt marknadsledd gemenskap, vars hårda värderingar konkurrerar ut de traditionella samhälleliga värderingarna. Har vi råd att vara mänskliga mitt i konkurrensen?

Globaliseringen tvingar hela Europa och därmed också Finland till konkurrens. Skattekongkurrensen försämrar till exempel samhällets finansieringsgrund och kan så påverka välfärdssamhällets strukturer. Vårt svar på skattekongkurrensen tryggar å andra sidan tillväxten och därmed också samhällets finansieringsgrund. Hur kan EU och Finland anpassa

sig till den globala konkurrensen och ändå värdesätta att folk bryr sig om sina medmänniskor?

Vi finländare är fogliga och medgörliga mitt i denna harmoniseringsutveckling. Vi måste tro på våra starka sidor även i en föränderlig europeisk miljö. Är vi drivved eller kan vi aktivt påverka utvecklingens riktning?

Teknologin ger också möjligheter: den ger människan frihet. Fritiden ökar samtidigt som möjligheterna att utnyttja fritiden ökar. Människan måste ha förmåga och lust att göra bra och kloka val: utbildningen står då i nyckelställning. Kan människan växa med utvecklingen?

Specialiseringen i arbetslivet fortsätter och kraven på kunnandet ökar. Särutvecklingen mellan kunniga och okunniga ökar. Livskarriärtänkandet förmildrar dessa negativa effekter. Men står livskarriärtänkandet i konflikt med den globala utvecklingen?

Vi kan inte med säkerhet veta hurdana resultaten av utvecklingen blir innan vi står inför dem. År 2015 är kanske datorernas kapacitet miljoner gånger den nuvarande, men människans hjärnkapacitet och andra biologiska egenskaper är fortsättningsvis samma som de varit i århundraden. Hur förändrar detta samhället? Utgör utvecklingen på teknologins område ett hot mot människan? Medför den olika snabba biologiska och teknologiska utvecklingen frustration, utslagning och illamående?

Den globala ekonomin förutsätter i varje fall internationella nätverk. Är det en lösning på en återuppbyggd samhällsstruktur? Eller måste samhällsstrukturen fortsättningsvis byggas upp på levande kontakter och familjen, även om familjebegreppet förändrats så grundligt?

EN GOD LIVSMILJÖ SOM TRUMFKORT I KONKURRENSEN

I Finland är livsmiljön trygg. Den bygger på en ren natur, en särpräglad kultur och en befolkning med bred bildning. Ett organiserat samhälle, en bra förvaltning och en rättsstat är också centrala grundläggande faktorer med tanke på tryggheten. Finlands framtida framgång är också beroende av hur hållbar bron mellan den ekonomiska och den sociala livsmiljön är. I ett framgångsrikt samhälle som tar hand om sina medborgare skapar en stark närmaste krets och en sund familjegemenskap trygghet.

Hur kan vi trygga en bra livsmiljö även i framtiden? Hur kan vi se till, att alla finländare har möjlighet att delta i byggandet av samhället och i beslutsfattandet? Är de nuvarande formerna för deltagande tillräckliga i ett framtida allt mer pluralistiskt Finland?

Kännetecknen på en bra livsmiljö är ett tryggt och högklassigt boende, möjlighet att delta i beslutsfattandet som gäller oss själva och vår livsmiljö, fri och obehindrad rörlighet, kulturell kontinuitet och tolerans. En ren natur och en sund kost blir i framtiden allt viktigare grundläggande faktorer i ett gott liv.

Den åldrande befolkningen och det allt mångkulturellare samhället ändrar uppfattningen om en bra livsmiljö. De goda dragen hos Finland under gångna årtionden motsvarar inte nödvändigtvis behoven och önskemålen hos ett samhälle som blir allt äldre och mångkulturellare. Förändringarna i åldersstrukturen och befolkningens etniska sammansättning ställer nya krav på utvecklingen av livsmiljön – boendelösningarna, stadsplaneringen, serviceutbudet, trafiklösningarna, sammanjämknings av fritiden och arbetet.

Urbaniseringen förändrar fortlöpande det finländska samhället. Städernas tillväxt och flyttningen till tillväxtcentra är ett globalt fenomen. Det kan inte hindras, men följderna och skadeverkningarna kan lindras. Med vilka medel skall vi svara på det? Leder en allt mer koncentrerad och ålderstigen befolkning till allt tätare boendesamhällen? I hur snabb takt svarar ett allt mer urbaniserat samhälle på gemenskapens utmaningar?

Boendemiljöns inverkan på människans liv är en daglig faktor. Bostaden, närmiljön, den ekonomiska regionen, friluftsområdena och de offentliga byggnaderna bildar en väsentlig del av människans samhällsuppfattning. I den ingår också bra offentlig och privat service, trygghet och bekvämlighet. Människans möjligheter och vilja att röra sig förändras i olika stadier av livet. En mångsidig, obehindrad och täckande trafikservice utgör en väsentlig del av en bra livsmiljö. Problemen med att upprätthålla servicen, som ansluter sig till glest befolkade områden, måste vi försöka övervinna med ny teknologi, gemenskap och skäliga sporrar. Allt detta förutsätter social och kulturell tolerans och innovativitet.

Det finländska samhället har vid planering haft ett effektivt och koncentrerat byggande som mål. Den finländska drömmen om en röd stuga med vita knutar är verklighet för ett fåtal. Den finländska verkligheten är oftast en tvåa i höghus eller en stump radhus i förorten till ett tillväxtcentrum. Utrymmet för ett lyckligt liv är mindre än vad som behövs. Livsmiljöns kvalitet har inte alltid motsvarat människors uppfattning om livsmiljöns mänsklighet. Miljöhygien och värnandet om en ren natur börjar först nu komma fram som värderingar i ett mänskligt liv.

Gemenskapsbanden har brutits och människans möjligheter att påverka sin egen livsmiljö har förändrats och reducerats. En växelverkande planering av livsmiljön måste utvecklas att motsvara människor olika och växlande behov. Den åldrande befolkningen ställer sina egna särkrav på samhällsplaneringen, arkitekturen och byggnadstekniken. En obehindrad rörlighet och människans självständiga val skall tryggas i alla stadier av levnadsloppet och för alla medborgare. Också helt nya fenomen påverkar den kommande utvecklingen. Vad är lockande för en utländsk invandrare? Hurdan är en bra framtida urban miljö? Hur kan vi rättvist satsa på att utveckla områden och förbättra levnadsvillkoren i tillväxtcentra?

FINLAND ETT LAND SOM UPPMUNTRAR OCH LOCKAR TILL FÖRETAGSAMHET

Den globaliserade ekonomin och den skärpta konkurrensen förändrar de finländska företagens verksamhetsmiljö. Inom en nära framtid blir marknaden global för företag i alla storleksklasser. Att den nationella marknaden är liten utgör framöver inget hinder för ett ökat

välstånd. Steget in på en global marknad ger växelverkan och den måste utnyttjas med hjälp av ett mångsidigt kunnande, ny teknologi och nätverksbildning.

Allt detta medför stora utmaningar med tanke på affärsverksamhetskunnandet, innovationer och arbetslivets funktionsmekanismer. Den snabbt föränderliga verksamhetsmiljön och det finländska samhällets strukturer måste samstämma för att grunden för tillväxt och välstånd skall tryggas även i framtiden.

År 2015 är Finland ett uppmuntrande samhälle som erbjuder många möjligheter. Ekonomin är konkurrenskraftig, tillväxtinriktad och blomstrande. Alla medborgares insats utnyttjas för att skapa välstånd. Med vilka metoder kan det uppnås? Vilka risker inkluderar denna vision? Står vi inför en allt hårdare konkurrens om arbetskraften och om företag som vill etablera sig i Finland? Hur klarar vi oss i denna konkurrens? Finns det en risk att Finland omvandlas till en dotterbolagsekonomi, där produktionen och arbetslivet styrs från annat håll?

Finland skall vara ett land som uppmuntrar och lockar till företagsamhet såväl för individer som för företag och investeringar. Vi måste se till, att ny företagsverksamhet föds i Finland och att kunniga personer och företag som redan verkar här hålls kvar i landet och växer. Nya företag skall lockas till Finland så, att vi kan trygga ett ökat välstånd och ett jämnt fördelat välstånd i hela samhället.

Uppkomsten av ny företagsverksamhet förutsätter, att samhället ger rum för företagsamhet i såväl gamla som nya branscher. En bra infrastruktur, ett högtstående know-how, förmåga att förena den privata och den offentliga sektorns kunnande och uppmuntran till innovativitet är då viktiga nyckelord. Man uppmuntrar till företagsamhet också genom att tillåta folk att bli förmögna.

För uppkomsten av ny företagsverksamhet finns hinder, som kan undanröjas. Företagsamhetsfostran kräver ändrade attityder av alla – företagarna själva, de gamla lokomotiven i ekonomin, beslutsfattarna och hela medborgarsamhället. En ny företagare kan inte sätta sig vid ett dukat bord, men det måste göras lättare att börja med företagsverksamhet. Att företagaren har framgång är något vi skall godkänna, men misslyckanden måste också tillåtas. Ny företagsverksamhet får inte vara oskäligt dyr, utan finansiering måste kunna fås även för riskbunden företagsverksamhet som uppkommer utanför de framgångsrika och etablerade branscherna.

Vi måste ge rum för spirande marknader i servicebranschen genom att tillåta traditionella och nya branscher att varvas med varandra till helt nya affärsverksamhetsmodeller. Livsstilsföretagsamhet skall godkännas, men dess särprägel måste ses i relation till en företagsverksamhet som siktar på den internationella marknaden.

Informationsteknologin och de etablerade storföretagen har efter lågkonjunkturen tjänat som motor för Finlands ekonomiska välstånd. Att de hålls kvar i Finland är helt avgörande med tanke på framtiden. "Kapitalet har inget hemland" är fortfarande sant, men det innebär numera att mer än två tredjedelar av de finländska börsbolagens aktier är i utländskt ägo.

Att moderbolagen och huvudkontoren kan hållas kvar i Finland är inte enbart en fråga om den nationella identiteten. Företagskulturen och affärsverksamhetssätten formas i hög grad utgående från företagsledningens och huvudkontorets hemland och dess samhälleliga värderingar. Att näringslivets gamla lokomotiv hålls kvar i Finland är därför en central del av den grundval som det finländska samhället bygger på. Det egna boet skall hållas starkt.

För att företagen skall hållas kvar och rota sig allt starkare i Finland krävs att kunnandet ökas och utnyttjas på ett mångsidigt sätt och att nya och gamla, små och stora företag bildar effektiva nätverk och att synergism fördelarna utnyttjas. En kunnig arbetskraft, en trygg verksamhets- och livsmiljö, ett flexibelt arbetsmarknadssystem, ett konkurrenskraftigt beskattningssystem och bra och mångsidiga finansieringsmöjligheter garanterar att företagen hålls kvar och växer i Finland. Växande företag och utländska kunniga personer är alltid välkomna till Finland.

Uppkomsten av nya företag och företagens vilja att hållas kvar i Finland är förknippade med vissa riskfaktorer. Om affärsverksamhetskunnandet är otillräckligt, tillgången på arbetskraft och kunniga personer är uslig, den skattemässiga konkurrenskraften försvagas och otryggheten ökar, överväger företagen lätt att omplacera sig i ett annat land. Förändringar i samhällets värderingar kan i värsta fall medföra själslig instängdhet och ökad intolerans. Succé storys finns och de accepteras, men hur går det i framtiden? Hur går det om något av de gamla, starka lokomotiven lämnar Finland?

Dessa framtida utmaningar måste Finland svara på redan nu, eftersom de nästa 5-6 åren är strategiskt avgörande. Risker och hotbilder måste målmedvetet identifieras och bekämpas. Konkreta åtgärder i avsikt att uppmuntra till företagsamhet, för att hålla kvar de gamla lokomotiven i näringslivet och för att öka Finlands attraktionskraft är till exempel:

- kunnandet skall utvecklas med hjälp av utbildning så, att företagarlostran utökas på alla sektorer och nivåer av utbildningen
- attitydklimatet skall utvecklas så, att man ökar toleransen mot osäkerhet, beredskapen och förmågan att ta risker jämte förmågan att ta initiativ
- lärarutbildningen skall inkludera orientering i företagsamhet och näringsliv
- uppkomsten av nya företag och tillväxt i företagen skall stödas så, att den offentliga närings servicen och annan offentlig service bildar effektiva nätverk och så, att ett system för elektronisk skötsel av ärenden skapas mellan företagen och den offentliga förvaltningen
- generationsskiftet i företag skall underlättas med hjälp av beskattning, finansiering, utbildning och socialskydd
- innovationskoncentrationer skall utvecklas som en del av en balanserad regional utveckling, där den offentliga sektorn har som uppgift att erbjuda företagen verksamhetsförutsättningar med hjälp av regionalpolitik, beskattning, miljöpolitik och investeringar i infrastrukturen
- på forsknings- och utvecklingsverksamhet skall satsas allt mer och andelen offentlig finansiering skall ökas i innovations- och utvecklingsverksamheten.

GAMLA LOKOMOTIV OCH NYTT KUNNANDE SOM VÄGVISARE

De tidigare kurserna i programmet Finland 2015 har i sitt arbete bland annat kommit till, att nationell framgång bygger på information och kunnande. Teknologin och innovationer tjänar som motorer för den nya ekonomin. Den nya ekonomin kräver att växelverkan, anpassningsförmågan och beredskapen på förändringar utvecklas. Den gamla ekonomin måste börja tillämpa den nya ekonomins innovationer och teknologi. Ekonomin blir ett nätverk i realtid, som bygger på information och kunnande. Hur kan detta mål uppnås? Vilka risker och hotbilder kan förekomma då man vill nå detta mål? Vilka starka sidor borde ytterligare stärkas så, att målet kan nås?

Kurs nummer tre i programmet Finland 2015 uppställde som ett mål, att Finland är en vägvisare på informationsteknologins område. Framtiden bygger på att informationsteknologin sprids och det till informationsteknologin anknyttande kunnandet breddas till alla branscher, även till den offentliga sektorn. Nya och traditionella branscher och företag måste bilda nätverk sinsemellan. I ett nätverk kan också den som är liten vara stor.

Informationsteknologin ger nya möjligheter i det oändliga. Utöver nya produkter och tjänster höjer den produktiviteten och kvaliteten såväl i företagsverksamheten som i den offentliga servicen. I framtidens samhälle konkurrerar företagen på nätet, den offentliga förvaltningen fungerar över nätet och medborgarsamhället utnyttjar likaså nätet bland annat i form av val över nätet. Elektronisk skötsel av ärenden är en grundläggande rättighet som alla har. Våra barn leker över informationsnätet. Vi rusar med fart in i denna värld av ny ekonomi.

Informationsteknologin är en central bransch i den nya ekonomin. Finlands ekonomiska tillväxt och den snabbt höjda produktiviteten har på senare år i stor utsträckning varit en följd av den. En stor hotbild med tanke på utvecklingen är att samhället invagar sig i tron att man kan nöja sig med de framgångar man uppnått. Finland kan då rentav snabbt mista sin ställning som föregångare, vilket åter kan leda till en omfattande kompetensflykt. För att hindra detta och för att säkra att utvecklingen fortsätter måste Finland utveckla utbildningen i branschen och öka den offentliga sektorns satsningar på forsknings- och utvecklingsverksamhet. En tillräckligt långsiktig forskningsverksamhet är en förutsättning för, att vi har framgång också under kommande teknologiska omvälvningar.

Marknaden för informations- och kommunikationsteknologi erbjuder även framöver globalt stora möjligheter för de finländska företagen. Kunnande på informationsteknologins område ger möjligheter även till företag i andra branscher. Därför måste kunnandet breddas i hela samhället. En produktifiering av informationsteknologin för dagligt nyttobruk bland konsumenterna tryggar att framgångarna fortsätter även i framtiden.

Finland skall vara en vägvisare som utnyttjare av informationsteknologi även inom den offentliga sektorn och vid tillhandahållande av service. Så kan man öka medborgarnas välmåga och tillfredsställa kundernas behov i hela samhället. Genom att utnyttja kunnandet på informationsteknologins område, en stark utbildning, fördelar som ett litet land har och en nationell kultur som är välvilligt inställd till reformer kan vi främja uppkomsten av produkter och service för medborgarnas dagliga behov.

Spridningen av den nya ekonomins innovationer till hela samhället kan stöta på motstånd. Brist på långsiktighet, en stel förvaltningskultur och snäva sektorgränser inom ekonomin och i samhället är då oroande drag. Det finländska samhället måste förbli dynamiskt och ombesörjande för att nyttan av den nya ekonomin skall förmedlas till medborgarnas dagliga liv. Den offentliga sektorns ansvar i det är stort. Informationsteknologin och den nya ekonomin får inte leda till att den traditionella utslagningen ökar och att en ny typ av utslagning uppkommer.

Framgång och livskvalitet får inte heller i framtiden vara ett privilegium för dem, som är Internetläskunniga och jobbar i informationssamhällets kärna. Nya innovationer skall förbättra all service och tillgången på service och erbjuda nya kommunikationsmöjligheter även för umgänge människor emellan.

En spridning av den nya ekonomin och informationsteknologin i hela samhället kräver också affärsverksamhetsfärdigheter på toppnivå. Nya ledningssätt och en utveckling av arbetsgemenskapskulturerna är här nyckelfrågor.

Vi måste svara på den nya ekonomins och informationsteknologins utmaningar redan i dag för att ökningen i välståndet skall kunna tryggas långt in i framtiden. I praktiken kan informationsteknologin och kunnandet den inbegriper spridas i hela samhället med till exempel följande metoder:

- den offentliga sektorns forsknings- och utvecklingsinsats skall ökas och samarbetet också med etablerade lokomotivföretag stärkas
- utbildningen skall fortlöpande utvecklas kvantitativt och kvalitativt bland annat med hjälp av kombinationsexamina med en stark andel informationsteknologi
- utländska kunniga personer skall lockas till Finland genom saluföring av högklassiga utbildningsprodukter
- branschbundna program och visioner skall utarbetas i avsikt att inrikta utvecklingen
- sporrande och intressanta succé storys skall presenteras
- den offentliga sektorn skall utvecklas till en internationell vägvisare i egenskap av utarbetare av europeisk lagstiftning och utnyttjare av elektronisk verksamhet
- vetenskapsparter skall utvecklas genom samarbete mellan högskolor och företag
- tillgången på riskkapital och finansiering skall säkras för de branscher, som utnyttjar ny teknologi, men som växer långsamt och långsiktigt (såsom en kommersialisering av bioteknologiska innovationer)
- ett program i avsikt att utveckla affärsverksamhetskunnandet skall utarbetas som en del av högskolornas forsknings- och utbildningsprojekt och det offentliga utvecklingsarbetet
- företag skall uppmanas att bilda nätverk över de traditionella branschgränserna.

IDÉER OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT ARBETE

Under kurs nummer tre i programmet Finland 2015 kom det fram idéer och förslag, som man skall låta bearbeta hos instanser som svarar för saken i fråga och i för ändamålet i fråga sammankallade workshopar. Sitra arrangerar sådana arbetsgrupper framför allt i frågor, för

vilka det inte finns någon klar ansvarig instans eller där ansvaret fördelar sig på flera parter i samhället.

Målet med workshoparna är att utnyttja mångsidiga arbetsmetoder och att finna lösningar på strategiska utmaningar på nationell nivå. Att delta i workshoparna inkallas aktuella centrala sakkunniga, beslutsfattare och aktörer.

På initiativ av kurs nummer två i programmet Finland 2015 arrangerar Sitra hösten 2001 en workshop med temat "Omvälvningar på arbetsmarknaden och en reform av utbildningssystemet".

Deltagarna i kurs nummer tre i programmet Finland 2015 har föreslagit, att Sitra arrangerar liknande arbetsgrupper kring följande teman:

- familjens och barnens ställning
- en bra livsmiljö
- från arbetskarriärtänkande till livskarriärtänkande
- informationsteknologins spridning till alla branscher och till den offentliga sektorn

Kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 börjar i september 2001 i San Francisco och Silicon Valley och den fortsätter sitt arbete i Moskva och Berlin och som de tidigare kurserna också i Finland. Visionen som de två tidigare kurserna utarbetat och den tredje kursens strategiska målsättningar och förslag till utveckling som presenterats tjänar som stafettpinne för arbetet under nästa kurs.

Denna rapport koncentrerar sig framför allt på utnyttjandet av prestationerna som informationsteknologin fört med sig, utmaningarna inom kunskande och utbildning, balansen mellan värderingar och konkurrens, uppmuntran till företagsamhet och en bra livsmiljö. Tankarna som kommit fram under denna kurs nummer tre har i någon form spirat redan i diskussionerna som fördes under de föregående kurserna.

Nästa kurs kan i sitt arbete fortsätta att dryfta och fördjupa samma teman. Den kan också gå in på helt nya banor. Resultaten av kursens arbete kan bedömas i januari år 2002. Förändringar sker snabbt och januari nästa år ligger fjärran i framtiden.

EXPERTER OCH TEMAN

Under seminarierna i programmet Finland 2015 hörs internationella och finländska experter i olika miljöer och på olika språk. Arbetsspråket på kurs nummer tre i programmet Finland 2015 har huvudsakligen varit engelska, i Moskva delvis ryska. I sådana sammanträden, där alla deltagare har varit finländare, har arbetsspråket varit finska. Under seminarierna som arrangerats i Finland har arbetsspråket likaså varit finska. Arbetet under seminarierna som hållits i Finland har huvudsakligen skett i form av grupparbete.

Alla sakkunniga som deltagit i kurs nummer tre i programmet Finland 2015 och teman för deras föredrag framgår av förteckningen nedan i kronologisk ordning skilt för varje enskilt seminarium.

3.3.2001 Helsinki-Vantaa Airport Congress Center

Kursen Finland 2015, öppningsanförande
Minister Jaakko Iloniemi och överombud Aatto Prihti, Sitra

Aikaisempien kurssien kokemukset ja viestikapula
Understatssekreterare Juhani Turunen, Finansministeriet
Direktör Tellervo Kylä-Harakka-Ruonala, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund

4.- 7.3.2001 Washington D.C., USA

The US energy and environmental policy
Paul Joskow, Professor, Massachusetts Institute of Technology MIT, Cambridge, USA

The USA in the 2015's – student panel
Chair: James Bailey, Professor, George Washington University, Washington D.C.

Students of George Washington University:
Technology and the social world - Brandon Wishnow and Lauren Mongeon
The stubbornness of American ethnocentrism - James Capo and Kelly Vanderzell
Extending the franchise: immigrants and women in the U.S. - Wei-Jung Chiang and Tal Viskin
The long-term: health care and the environment - Tara O'Hare and Kay Bish
Education and the arts - Dan Moss and Alyssa Spitulnik

Threats of information society
James Adams, CEO, Infrastructure Defence Inc., Washington D.C.

European security policy issues facing the 21st century
Ivo Daalder, Senior Fellow, Brookings Institution, Washington D.C.

Social and political challenges facing the US in the next 15 years
E.J.Dionne, Senior Fellow, Brookings Institution, Washington D.C.

Future trends of e-business
Michael R. Nelson, Director, IBM Internet Technology and Strategy, Washington D.C.

An insider's view on the US congress
William Frenzel, Guest Scholar, Brookings Institution, Washington D.C.

The USA, EU and Finland
Jaakko Laajava, Ambassador, Embassy of Finland in Washington D.C.

The art of lobbying

William Plummer, Vice President of Government and Industry Affairs, Nokia Inc., Washington D.C.

Understanding the USA – a personal perspective

Bengt Holmström, Professor, Massachusetts Institute of Technology MIT, Cambridge USA

The information society

Manuel Castells, Professor, University of California, Berkeley

Introduction to International Monetary Fund IMF

Olli-Pekka Lehmussaari, Executive Director, IMF, Washington D.C.

The future of China in the world economy

Wanda Tseng, Deputy Director of Asian and Pacific Department, IMF, Washington D.C.

The role of the World Bank in the future

Mats Karlsson, Vice President, Finn Jonck, Executive Director and Sven Sandström, Managing Director, The World Bank, Washington D.C.

1.4.2001 Helsinki – Vantaa Airport Congress

Social and security threats from North-West Russia

Christer Pursiainen, Director, Alexander Institute, University of Helsinki

Russian economy in transition

Pekka Sutela, Head of the Institute of Economies in Transition, Bank of Finland, Helsinki

2.-3.4.2001 Moscow, Russian Federation

The political picture of Russia

René Nyberg, Ambassador, Embassy of Finland in Moscow

Future challenges in Russian foreign policy

Dimitri Trenin, Vice Director, Carnegie Institute, Moscow

Strategy for economic and social development in Russia

Dimitri Mezentsev, Head of the Centre for Strategic Research, Moscow

Future scenarios for Russia

Seppo Remes, Chairman of the Board, European Business Club in the RF and Corporate Vice President, Fortum, Moscow

The future perspectives of financial markets in Russia

Ilkka Salonen, President, International Moscow Bank, Moscow

Introduction to the MGIMO University

A.V. Torgunov, Rector of the MGIMO University, Moscow

Student panel on the future of Russia

Chair: G.I. Gladkov, Professor, the MGIMO University, Moscow

Students of MGIMO University, Moscow:

Ivetta Gerasimchuk, Marina Zhilina, Alexei Dobrinsky, Maxim Mikhailov and Mikhail

Mamonov, Students of the MGIMO University, Moscow

3.-5.4.2001 Berlin, Federal Republic of Germany

Immigration, pensions and demographic crisis of Germany

Hans-Werner Sinn, Professor, University of Munich and Director of Ifo Institute, Munich

European security

Christoph Bertram, Director, Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin, Germany

Juhani Kaskeala, Vice Admiral, Military Representative of Finland to EU and NATO, Bruxelles

Enlargement of European Union, labour market pressures and labour mobility

Michael Burda, Professor, Humboldt University, Berlin

European economic architecture in the 2015's

Charles Wyplosz, Professor and Director, Graduate Institute of International Studies, Geneva

New economy from the Nordic perspective

Carl Bildt, Member of Swedish Parliament and Representative of the Secretary General of UN to Balkans

Future of Germany – social, economic and political trends until 2015

Arto Mansala, Ambassador, Embassy of Finland in Berlin

Highlights and turning-points of Berlin in the 20th century

Hannes Saarinen, Professor and Director, Finland Institut, Berlin

New sciences and business – biotech as the future driving force of new economy

Sir Christopher Evans, Professor and Director, Merlin-Biosciences Ltd, London

Exploring transitions to a new world – technology, economy and society in the 21st century

Barrie Stevens, Deputy Director, OECD, Paris

7.-8.5.2001 Adams salen, Helsingfors

Uusi talous ja Suomi

Matti Pohjola, professor, Helsingin kauppakorkeakoulu och Principal Academic Officer, WIDER, Helsingfors

Suomi – kilpailukykyisin ja millä mittareilla?

Petri Rouvinen, forskare, Etlatieto Oy, Helsingfors

Inlägg som kursdeltagarna berett:

Suomen kilpailukyky ja uusi talous, Tarmo Korpela

Yritys uudessa taloudessa, Kirsti Piponius

Työelämä ja uusi talous, Kari Uotila

Kursdeltagarnas inledningsanföranden om riskerna:

Alueiden syrjäytyminen, Esa Härmälä

Ihmisten syrjäytyminen, Ulla Anttila

Demokratian kriisi ja päätöksenteon halvaantuminen, Ilkka Kanerva

Suomen uhka muuttua tytäryhtiötaloudeksi, Kari Jordan

Finländska ungdomars framtidsförväntningar – ungdomspanel

Suvi Hyppönen och Janne Lunden, Helsingin tekniikan alan oppilaitos

Sari Klinga och Petri Valkama, Jyväskylän lyseo

Marja Leena Moilanen och Ville Keränen, Paltamon lukio

4.-5.6.2001 Sannäs, Borgå landskommun

Aluekehityksen haasteet ja ratkaisuvaihtoehtoja

Aatto Prihti, överombud, Sitra

Sakkunnigas inlägg i arbetsgrupperna:

Tuomas Sukselainen, finansråd, Finansministeriet

Markku Jalkanen, verkställande direktör, BioTie Therapies Corporation, Åbo

Rauno Sairinen, forskningschef, Forsknings- och utbildningscentralen för samhällsplanering

YTK, Tekniska högskolan, Esbo

Hyvinvointivaltio 2015

Osmo Soitinvaara, minister, Social- och hälsovårdsministeriet

Nokian yrityskulttuuri

Matti Alahuhta, verkställande direktör, Nokia Mobile Phones

PROGRAMMET FINLAND 2015

Sitra har utbildat finländska beslutsfattare i mer än tjugo år. I ledning av den ekonomiska politiken har Sitra preparerat finländska beslutsfattare sedan år 1977. I samarbete med andra

instanser organiserade Sitra på 1990-talet ett utvecklingsprogram gällande vår nationella strategi. Programmet Finland 2015 är Sitras senaste utbildnings- och utvecklingsprogram till beslutsfattare i det finländska samhället. De två första kurserna av programmet genomfördes våren och hösten 2000. Programmet Finland 2015 omfattar inalles sex kurser åren 2000-2002 och ett gemensamt seminarium för alla dessa kurser år 2003.

Mål

Målet med programmet Finland 2015 är att utveckla kunskaperna, färdigheterna, beredskapen och nätverken bland de högsta beslutsfattarna i det finländska samhället i frågor som gäller det finländska samhällets framtid. Programmet bygger på en nationell grund, men synvinkeln kan också vara starkt internationell, tvärvetenskaplig och tvärsamhällelig. I avsikt att uppnå detta mål

- erhåller deltagarna i programmet mångsidig information om aktuella och med tanke på framtiden centrala frågor
- diskuterar deltagarna i programmet med inhemska och utländska experter i olika branscher och med andra beslutsfattare
- bedömer deltagarna i programmet de centrala utmaningarna med tanke på det finländska samhällets framtid
- bekantar sig deltagarna i programmet med de strategiska målsättningarna på nationell nivå
- utnyttjar deltagarna i programmet informationen de erhållit under programmet i sitt eget arbete
- utarbetar deltagarna i programmet en rapport över nya och de med tanke på framtiden viktiga strategiska målsättningarna med tanke på fortsatt behandling.

Programmet Finland 2015 stöder det av Sitra framförda målet, att Finland år 2010 skall befinna sig bland de tre framgångsrikaste nationerna i världen.

Deltagare

Programmet har körts igång av en delegation som representerar olika instanser och synpunkter i samhället med överombud Aatto Prihti på Sitra som ordförande.

Att delta i programmet Finland 2015 inkallas den högsta ledningen i olika sektorer av det finländska samhället. Det är personer på ledande poster inom det politiska beslutsfattandet, den offentliga förvaltningen, näringslivet, fackorganisationer, den tredje sektorn, informationsförmedling jämte forskning och utbildning. Olika synpunkter på samhället är mångsidigt representerade. Till kurserna inkallas kvinnor och män och personer som representerar olika generationer.

Till kurserna inkallas cirka 25 deltagare per gång. Statsministern sänder den offentliga inkallelsen till kursen. I praktiken sköter Sitra rekryteringen av deltagare.

För det detaljerade planeringsarbetet och genomförandet av programmet svarar Sitras utbildningsteam under ledning av utbildningsdirektör Tapio Anttila. För finansieringen av programmet svarar Sitra. Programmet är ingen kommersiell utbildningsprodukt och det

konkurrerar således inte med något utbildningsprogram för ledare. Kursdeltagarna svarar själva för seminariernas rese- och övernattningskostnader.

Innehåll och uppbyggnad

Programmet Finland 2015 förverkligas under en period på tre år. Programmet omfattar sex separata kurser med inalles cirka 150 deltagare, som är centrala beslutsfattare inom olika yrkesområden i det finländska samhället. År 2003 arrangeras ett gemensamt avslutningsseminarium för de sex kurserna.

Slutresultaten av kurs nummer tre i programmet Finland 2015 presenteras i denna rapport. Kursen bestod av fyra olika seminarier. Mellan seminarierna har deltagarna arbetat och diskuterat via Internet.

Denna kurs inleddes med ett seminarium i Washington D.C. i USA. Under seminariet diskuterades bland annat USA:s miljö- och energipolitik, de globala ekonomiska utsikterna, säkerhetspolitik och informationskrigsföring, informationssamhällets och de nya branschernas framtid och skillnader mellan det amerikanska och de europeiska samhällena.

Kursens andra seminarium arrangerades i Moskva och Berlin. Under seminariet i Moskva satte man sig in i Rysslands ekonomiska och politiska utsikter, bank- och finansieringssektorn, utrikes- och säkerhetspolitiken och ryska ungdomars framtidsförväntningar. I Berlin behandlades teman som säkerheten i Europa, den ekonomiska politiken i euroområdet, utvidgningen av Europeiska unionen och arbetskraftens rörlighet, den nya ekonomin och kommersialiseringen av vetenskapliga innovationer.

De två sista seminarierna arrangerades i Finland. Under det första av dem diskuterades den nya ekonomin och informationsteknologin ur global synvinkel jämte konkurrenskraftens delfaktorer och hur konkurrensen kan mätas. Under det senare seminariet arbetade deltagarna i små grupper med att bereda en rapport och hörde sakkunniga på områden som välfärdsstaten, bioteknik, livsmiljöplanering och ekonomisk politik.

I arrangemangen kring seminarierna i programmet Finland 2015 var Sitras samarbetspartner bland annat Brookings institutet och Internationella valutafonden IMF i Washington D.C och i Moskva Institutionen för strategisk forskning och International Moscow Bank. Finlands ambassader i Washington D.C, Berlin och Moskva bidrog med sin värdefulla insats i förberedningarna och förverkligandet av kursen. I förverkligandet av denna kurs deltog också många inhemska och utländska sakkunniga och samarbetspartner.

Metoder

Varje kurs i programmet Finland 2015 består av arbete i form av seminarier och av arbete, där man utnyttjar en virtuell inlärningsmiljö. Deltagarna påverkar med sin egen expertinsats hur arbetet framskrider och hurdan innehållet blir, men får samtidigt information, synpunkter och impulser av varandra och av andra sakkunniga som hörs under kursen.

Seminarierna förverkligas i Finland och utomlands i samarbete med sakkunniga på olika områden. Under seminarierna hörs föredrag och förs diskussioner. Seminarierna är slutna tillställningar.

För programmet har byggts upp en inlärningsmiljö som bygger på Internet, där deltagarna före och efter seminarierna levereras bakgrundsmaterial som ansluter sig till behandlade teman. Presentationer av alla sakkunniga som hörs under seminarierna och sammandrag av de flesta föredragen levereras till deltagarna i förväg via detta datanät. Via nätet för deltagarna under kursens gång också diskussioner med varandra och bereder slutrapporten.

Inlärningsmiljön som bygger på Internet stöder programmet Finland 2015 under tiderna mellan seminarierna och då slutrapporten bereds. Detta virtuella redskap utnyttjas vid förverkligande av alla kurser i programmet Finland 2015 och i Sitras övriga utbildningsprogram. En ny inlärningsmiljö tas i bruk i programmet Finland 2015 hösten 2001.

Denna slutrapport över kurs nummer tre i programmet Finland 2015 kan i sin helhet läsas också på Sitras webbsidor under adressen www.sitra.fi/suomi2015 . Översättningar till svenska och engelska av slutrapporten publiceras på samma adress senast i slutet av juli år 2001. På adressen finns också slutrapporterna över kurs nummer ett och två.

Till synpunkterna som framförts i denna rapport kan tas ståndpunkt och om synpunkterna kan diskuteras i form av e-postmeddelanden till adressen: suomi2015@sitra.fi

DELTAGARE I KURS NUMMER TRE

Inkallade deltagare i kurs nummer tre i programmet Finland 2015 var:

Verkställande direktör Matti Alahuhta, Nokia Mobile Phones
Riksdagsledamot Ulla Anttila, Gröna Förbundet rp
Assessor Kaarina Buure-Hägglund, Huvudstaben
Ordförande Esa Härmälä, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
Verkställande direktör Kari Jordan, Merita Bank Abp
Riksdagsledamot Ilkka Kanerva, Nationella Samlingspartiet rp
Försvarsmaktens kommandör, amiral Juhani Kaskeala, Försvarsmakten
Överdirektör Pekka Kilpi, Inrikesministeriet
Vice verkställande direktör Tarmo Korpela, Industrins och Arbetsgivarnas Centraförbund
Direktör Vesa Lehtomäki, Sitra
Kanslichef Markku Linna, Undervisningsministeriet
Ordförande Mikko Mäenpää, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC
Ärkebiskop Jukka Paarma, Domkapitlet i Åbo ärkestift
Verkställande direktör Kirsti Pionius, Sodexo Oy
Rektor Kari Raivio, Helsingfors universitet
Kanslichef Kirsti Rissanen, Justitieministeriet
Rektor Aino Sallinen, Jyväskylä universitet
Rektor Marianne Stenius, Svenska Handelshögskolan

EU-parlamentariker Astrid Thors, Europaparlamentet
Riksdagsledamot Kari Uotila, Vänsterförbundet rp
Riksdagsledamot Matti Vanhanen, Centern i Finland rp
Överdirektör Ritva Viljanen, Befolkningsregistercentralen
Ansvarig chefredaktör Janne Virkkunen, Helsingin Sanomat

Minister Jaakko Iloniemi har tjänat som ordförande för kurs nummer tre i programmet Finland 2015. För planeringen av innehållet och för de praktiska arrangemangen kring kursen stod Sitras utbildningsteam, som bestod av utbildningsdirektör Tapio Anttila, programdirektör Tuovi Allén, projektchef Pekko Kohonen, direktör Kari Tolvanen, assistent Anu Löfhjelm och assistent Anne Törnroos. I förverkligandet av seminarierna som hölls i Finland och i utarbetandet av slutrapporten deltog också redaktör Matti Karhu. Pedagogik studerande Susanna Ekola och filosofie studerande Suvi Savola har hjälp till med de praktiska arrangemangen kring kursen.

JUBILEUMSFONDEN FÖR FINLANDS SJÄLVSTÄNDIGHET

Sitra främjar ekonomiskt välstånd genom att

- utveckla ny och framgångsrik företagsverksamhet
- finansiera kommersialisering av kunnande
- främja internationell konkurrenskraft

Sitra är en självständig föregångare

- ekonomiskt oberoende
- frimodigt initiativrik
- orädd inför nya ting

Sitra är en obunden påverkare som

- producerar ny prövad information
- påpekar framtida utmaningar
- utvecklar nya lösningsmodeller

Jubileumsfonden för Finlands självständighet är en självständig offentligrättslig fond, som riksdagen svarar för. Sitra vill främja Finlands ekonomiska välstånd med hjälp av forskning, innovativ verksamhet, utbildning och företagsfinansiering. Sitras verksamhet finansieras med avkastningen från grundkapitalet och företagsfinansieringen.

Jubileumsfonden för Finlands självständighet
Östersjötorget 2, PB 160, 00181 Helsingfors
Telefon (09) 618 991, telefax (09) 645 072
E-post: etunimi.sukunimi@sitra.fi
Internet: www.sitra.fi

SAGT UNDER UNGDOMSPANELEN I HELSINGFORS 7.5.2001

”Är Finland i framtiden delat längs gränsen efter freden i Nöteborg? Är jag då på fel sida?”

”Rasismen är ett problem i Finland. För det mesta är rasismen ändå tyst, inte skinnskalleskrävel. Umgänget olika kulturer emellan borde ökas.”

”Finland kunde i bästa fall vara ett modelland i Europa, som kunde bistå andra med expertis på många områden.”

”Kriminalitet, utslagning och fattigdom är problem som också berör de unga. Ungdomar får det allt sämre, föräldrarna har inte tid för oss. Samtidigt utsätts ungdomarna för allt större tryck.”

”Föräldrarna borde ägna mer tid åt sina barn. Barn behöver trygghet.”

”Framgångstvånget är ett negativt drag i dagens samhälle. Att mista greppet redan i början av utbildningen innebär i en sådan atmosfär ofta en början till slutlig utslagning.”

”Problemen i Finland beror på meningsskiljaktigheter och gräl. Mängden olösta frågor ökar och ingen gör någonting åt saken. Staten borde sluta gräla och sätta saker och ting i ordning.”